

УДК 7.012

Северін К.В.¹, Антипенко Є.Ю.², Олефір Я.О.³

¹ старш. викл. НУ «Запорізька політехніка»

² проф. кафедри дизайну НУ «Запорізька політехніка»

³ студ. гр. БАД-530 НУ «Запорізька політехніка»

ЕСТЕТИКА ШРИФТОВОГО ДИЗАЙНУ В УКРАЇНСЬКІЙ НАЦІОНАЛЬНІЙ МОДЕЛІ ГРАФІЧНОГО ДИЗАЙНУ

Текст оточує нас усюди: на вулицях, в приміщеннях, у книгах та рекламі, на пакуванні продуктів, у смартфонах та комп'ютерах. Ми щодня взаємодіємо з різними шрифтами, іноді ми не звертаємо на них уваги, але вони завжди впливають на наше сприйняття інформації, створюють емоційний зв'язок та допомагають нам орієнтуватися в світі. Кожен шрифт несе в собі певний сенс та емоцію, він може бути елегантним, діловим, веселим, урочистим, строгим, і навіть зухвалим.

Шрифт – це система букв, цифр та інших знаків, що мають загальну закономірність формоутворення, обумовлену конкретною мовною ситуацією або художньою доцільністю. Шрифтовий дизайн є особливою формою вираження суспільної свідомості, він постійно розвивається, експериментує, шукає нову естетику як у традиційному підході, так й у довільній його формі, перетворюючись вже на самостійний арт-об'єкт [1]. Шрифтовий дизайн як потужний інструмент візуальної комунікації є відображенням національної ідентичності і відіграє важливу роль у формуванні та розвитку української національної моделі графічного дизайну.

Національна модель графічного дизайну – це унікальна система комунікативних та образно-формальних характеристик творів, що визначається в межах однієї країни [2]. Українська національна модель графічного дизайну становить візуальний код, який передає унікальність та особливість нашої нації засобами графічного дизайну, а також відображає національні цінності, традиції, історію та особливості сприйняття світу. Перші кроки до формування національної моделі графічного дизайну в Україні були зроблені у ХХ ст, коли українська графіка була сформована в рамках авангардних рухів. У шрифтовому мистецтві українські графіки почали активно переосмислювати грецькі традиції та їх вплив на український

національний шрифт, відбулись спроби піти від жорсткого та уніфікованого громадянського шрифту нав'язаного Російською імперією. Ключовими шрифтарями того часу були Георгій Нарбут, Роберт Лісовський, Ніл Хасевич, Яків Гніздовський та інші. Їх творчість мала великий вплив на розвиток українського шрифтового мистецтва та формування української національної моделі графічного дизайну. Багато хто експериментував у поєднанні модних західноєвропейських стилів із графічними елементами та формами літер з українських рукописів і стародруків. Шрифти були наповнені силою українського характеру, емоційний напор та веселий запал підкреслювався гармонійним поєднанням конструктивістських форм й каліграфічних елементів. У 1930-х роках комунізм почав душити українське художнє життя та національний культурний розвиток, що, звісно, негативно вплинуло на розвиток шрифтового мистецтва в українській національній моделі графічного дизайну та суттєво загальмувало цей процес. Повномасштабна війна в Україні у 2022 році підштовхнула нову хвилю розвитку української національної моделі графічного дизайну, що викликає необхідність національної самоідентифікації та відокремлення української культури від імперського впливу Росії.

На сьогоднішній день український шрифтовий дизайн переживає період відродження. З'являються нові українські шрифти, які відповідають сучасним естетичним і функціональним потребам, і при цьому несуть у собі історичну культурну спадщину нашого народу. Шрифтові дизайнери Дмитро Растворцев, Кирило Ткачов, Андрій Шевченко, Марчелла Можина, Олексій Чекаль та інші, дуже вдало інтегрують українську шрифтову спадщину в сучасній інтерпретації у своїх шрифтах. Окрім практичної діяльності Марчелла Можина реалізує важливу просвітницьку місію у своєму соціальному проєкті «Шрифтові знахідки (історичні)», де збирає і впорядковує праці українських графіків ХХ століття. Даний проєкт має відкритий доступ і формує відкриту базу для натхнення та дослідження сучасним шрифтарям, графічним дизайнерам та науковцям.

Переосмислення шрифтової спадщини кирилиці та творення нових українських шрифтів – це не лише важливий крок у розвитку української національної моделі графічного дизайну, але й потужний інструмент для презентації української візуальної ідентичності у світі. Створення українських автентичних шрифтів є складним процесом, який потребує співпраці дизайнерів, дослідників, культурних діячів, а також залучення всієї української дизайн-спільноти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Іваненко Т.О. Шрифтовий дизайн: основи: навч. посібник / Т.О. Іваненко Х.:ХДАДМ, 2019. 144 с.

2. Косів Василь. Українська ідентичність у графічному дизайні 1945-1989 років / Василь Косів. Київ : Видавництво «Родовід», 2019. 480 с. ISBN 978-617-7482-32-0

3. Блог Rentafont [Електронний ресурс] : Поетика українського шрифту / О. Чекаль. Режим доступу: <https://rentafont.com.ua/blog> / (дата звернення: 27.03.2024). Назва з екрану.